

How Could Anyone Suspect Moshe of Infidelity? Five Perspectives on this Enigmatic Story—and the Maharal's Definition of Marriage

By Rabbi YY Jacobson

Leilu Nishmat Reb **Eliyahu Tzion** ben Reb **Chananya Niasoff** ז"ל
And in the merit of our partner in Torah **Yigal Yisroel** ben **Sofial** שיחי

Summary:

It is probably one of the seemingly most absurd statements in the Talmud: *“Moses heard and he fell on his face. What was the rumor Moses heard? Rabbi Shmuel the son of Nachmani said in the name of Rabbi Yonoson: He heard that they suspected him of having relations with a married woman.”*

But this seems insane, to say the least. Where did the Talmud get this from? The Torah merely states that Korach was challenging Moses' leadership, not his fidelity? Furthermore, how could anybody take such a rumor seriously? How could Korach and his cronies spread such a ludicrous blood libel against the greatest prophet of all times, who gave the Jewish people all the laws against adultery and promiscuity, and about whom G-d said that “he is loyal in my entire home?”

The class explores five perspectives, three of them from the Maharal of Prague. From his first interpretation we discover that the Talmud was not offering a new story here; rather it was explaining the depth and sophistication behind Korach's mutiny. Korach's argument was not hollow and brute; it was profound, and hence managed to attract the hearts of 250 Jewish prominent men. His argument is not to be easily dismissed; it is a wise viewpoint that requires deliberation. The argument was this: Moses is disrupting a sacred marriage. The concept of a Moshe, of a “Rebbe” in Jewish life according to Korach, is corrupt and dangerous.

מקורות שצוטטו בהשעור:

סנהדרין קי, א: וישמע משה ויפול על פניו. מה שמועה שמע? אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: שחשדוהו

מאשת איש, שנאמר: ויקנאו למשה במחנה. אמר רב שמואל בר יצחק: מלמד שכל אחד ואחד קינא את אשתו ממה, שנאמר: ומשה יקה את האהל ונטה לו מחוץ למחנה.

כלי יקר: ודבר זה רחוק מן השכל מאד, ומדברי קבלה לא ילפינו, כי מאן יימר שחשד זה היה בזמן זה דווקא כי אין לו רמז בפסוק?

מלבי"ם התורה והמצוה פרשת קרח: כי בודאי לא טעו לחשוב שנבואתם היא באספקלריא המאירה מן האין סוף בעצמו, שזה היה מדרגת משה, רק שטעו לחשוב שגם נבואת משה היא ממדרגה שפלה באמצעות מלאך המקבל שפע ממה שעליו, או מן השכל הפועל כדעת המתפלספים, שזה נקרא אשת איש, שהיא בחינת מקבל ולא בחינת משפיע.

מהר"ל חדושי אגדות בבא קמא טז, ב: ודע כי גם על משה רבנו אמרו שחשדו אותו מאשת איש... וזהו מה שאמרו כי חשדו את משה רבנו מאשת איש, כי אמרו כי כלל ישראל הם מיוחדים להקב"ה והוא נקרא בעל ישראל דהיינו אל הכלל ואין מיוחד להיות נביא אל כלל ישראל, רק השם יתברך הוא אל כלל ישראל. ולכך אמרו עדת קרח כי אנכי ולא יהיה לך מפני הגבורה שמענו כלומר מפי עצמו יתברך ודבר זה הוא אשת איש גמור כאשר נביא אחד אומר שהוא נביא אל כלל ישראל, שלוקח אשתו. וכן ירמיה היא נביא אל כלל ישראל, אמרו שזה הוא אשת איש, כי כלל ישראל מיוחדים אל הקב"ה ולא לשום אדם... לכך משה ע"ה היו חושדים אותו מאשת איש, אבל ירמיה איכא מחלוקת מאן דאמר היו חושדין אותו באשת איש ומאן דאמר בזונה. והבן זה.

מהר"ל באר הגולה באר החמישי: מלמד שבא אדם על כל בהמה חיה ועוף ולא נתקררה דעתו עד שבא אל חוה ע"כ. ואין הפי' חלילה שבא עליהם למשכב, שהרי הקב"ה כבר צוה אותו על העריות בפסוק ויצו כמו שפרשו חכמים (סנהדרין נו, ב). רק פירושו מפני שהאדם הוא צורת כל המינים והוא נותן להם שלימות, וכל צורה הוא מתחבר לאשר הוא לו צורה. וזה שאמר שבא על כל בהמה חיה ועוף, שהרי ידוע כי הצורה נמשל באיש כמו שאמרנו לפני זה, והמקבל הצורה נמשל בנקיבה, והתחברות הצורה לאשר הוא צורה לו נקרא ביאה של זכר עם הנקיבה. ואמר כי אף על גב שהוא צורה לכל הנבראים והוא נקרא איש שלהם, אבל בזה אין לו הנחה והשקט, כי אין האדם צורה גמורה רק הוא צורה מיוחדת, וכאשר לא היה נמצא אחר הצורה לו בפרט, נקרא החבור ההוא שבא על כל ב"ח אשר הביאה הוא התחברות הראוי לו לגמרי, אבל כאשר נתן לו שיהיה צורה אל זוגתו שהוא לה צורה מיוחדת בפרט, אז אמר זאת הפעם עצם מעצמי ואז הוסרה הביאה הראשונה שהוא צורה גם כן אל הנמצאים כלם, אבל הוא צורה רחוקה ואין כאן צורה גמורה, וזהו הוסר כאשר הוא צורה מיוחדת קרובה, וזהו לאשתו שהוא נחשב לה צורה מיוחדת ואז נתקררה דעתו. ואילו ידעו להבין דבר זה על עמקו, היו אומרים כי כל חכמי העכומ"ז לאפס ותוהו נחשבו נגד הקל שבדבריהם.

פרק אלו מגלחין (מו"ק קיח, ב) ובמדרש תנחומא (קרח) ויקנאו למשה במחנה מלמד שכל אחד ואחד קנא למשה מאשתו דכתיב וישמע משה וגו' מה שמועה שמע שחשדוהו מאשת איש ע"כ. ודבר זה הוא להם כקוף בעיניהם, והם סתרי חכמה ותעלומה. ועם שהיה ראוי מצד הענין בעצמו שלא לבאר דבר זה ולגלות יותר ממה שגלו הם בעניין זה, מכל מקום כדי להראות לעין כל חכמתם בתורה ובכל חכמה יש לבאר המאמר הזה. כי מה שאמרו ז"ל מלמד שחשדו אותו מאשת איש, כי הם ז"ל שידעו בלבד סודי התורה והחכמה, וכאשר ידעו מדריגת משה כי הוא היה צורת כל ישראל עד שאמרו עליו שקול משה נגד ישראל וזה בשביל שהיה צורה אל ישראל, ואין ספק שהצורה במה שהוא צורה אל הכל הוא שקול נגד אשר הוא צורה אליו ודבר זה מבואר. וכאשר יעיין האדם בדבר זה, יפתחו לו בזה שערים הרבה בתורה אשר הם נעולים מאוד. וזה תמצא במשה שנשא בת יתרו ולא היתה מבני ישראל, ואהרן אחיו נשא אלישבע בת עמינדב...

מהר"ל גבורות ה' פי"ט: ואמרם הם ח"ו כי למשה אין זיווג פרטי אשר הוא ראוי, כי אם שזיווגו שלו הוא אשת איש של כל אחד ואחד. וזה כי מפני שמה הוא שקול כנגד כל ישראל ואין לו צורה פרטית... בשביל שמה הוא צורה כללית והוא שקול כנגד כל ישראל אמרו שאין לו זיווג פרטי וזיווג שלו לאשת איש של כאו"א. ולכן כאו"א חשדו למשה מאשתו שהיה חושב כי חבור של משה הוא אל אשתו של כאו"א כי הוא מתחבר לכולם... משה נכנס לגבול שלהם... אבל באמת לא חמור אחד מהם נשאתי, שאין למשה שהוא צורה לישראל משפט צורה חמריית המשתמש בחומר, מקבל החומר לשמוש...

נתיבות עולם למהר"ל פרק ד: סוטה ד, ב: כל אדם שיש בו גסות הרוח... ר' חמא בר חנינא אמר כאילו בא על כל העריות כתי' הכא תועבת ה' כל גבה לב וכת' התם (ויקרא יח, כז) כי את כל התועבות האל וגו'. דבר זה צריך פירוש, כי מה ענין עריות לכאן.

ויש לפרש כי מה שאסרה התורה העריות, כי ע"י הזיווג, העולם מתחבר ומתקשר, ורצה ה' יתברך שיהיה העולם אחד מקושר ע"י הזיווג, ואם לא כן לא היו ישראל עם אחד כלל אם לא היה דבר זה, ולפיכך אסרה תורה העריות, שלא ישא אדם אחותו וכל העריות הקרובות אליו עד שיהיה האדם מזווג ברחוקים, וכאשר הזיווג עם אחרים אין כאן חילוק ופירוד. וזה שאמר כל מי שיש בו גסות רוח כאילו בא על כל העריות, כלומר גס רוח שמתחבר לעצמו ואין לו חבור עם אחרים רק עם עצמו, ובזה דומה כאילו בא על העריות, כי כאשר בא על העריות אין זה רק החיבור לעצמו, כי הקרובים הם בשר מבשרו ועצמו הם, ולפיכך כתיב אצל העריות "שאר בשרו", ורצה לומר שהקרוב לאדם נחשב הנשאר מבשרו, וכל ערוה היא בשר מבשרו... וזהו הקנאה הגדולה שהיו מקנאין משה ואמרו שאינו משותף עם ישראל ח"ו.

מגלה עמוקות קרח: קרח בא לחלוק על תאומה יתירה שלקחה, שהיתה צפורה אשה משה, ועליו נתקנא הוא, זהו סוד שחשדוהו באשת איש על שלקח תאומה יתרה שלו...

מאור ושמש קרח: ידוע לכל בני ישראל שהצדיק מגין על הדור. ואפרש קצת להבין הדבר האריך הוא מגין, הענין הוא כך שהצדיק בכל דבר מצוה ובכל עסק של מצוה הן בתורה ובתפלה הוא מקשר עצמו עם כל ישראל, כדתקנו הקדמונים לומר בכל דבר לשם יחוד וכו' בשם כל ישראל, והרבה עמל ויגיעה ועבודת גדול יש להצדיק לקשר עמהם, הגם שנמצאים בעונותינו הרבים ביניהם כמה וכמה בעלי מדות רעות ובעלי עבירות עד שכמעט ממשכים אותו למטה חלילה וחלילה, אף על פי כן לא זז אותן מחבבן עד שנמשך למטה ממדרגתו הקדושה ומקשר עצמו עימם כדי שעל ידי כן יוכל להעלות את תפלתם ותורתם ומצותם שיהיה עולה למעלה למעלה להיות כתר ונזר ועטרה כביכול על ראשו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ועל ידי כן נמשך עליהם מלמעלה כל השפעות טובות ורחמים וחסדים טובים פשוטים ומגולים. ואם הצדיקי הדור לא היו מקשרים עצמם עם כל ישראל אז לא היתה תקוה חלילה ללא טובים שבהם שבישראל, כי תורתם ומצותם בעצמם אינם יכולים לעלות למעלה מפני הקטרוג ובפרט שהוא בלא דחילו ורחימו דלא פרחת לעילא כידוע מזוהר הקדוש, וממילא היה נפסק חלילה החיות וההשפעות מלמעלה להיות יורד ומשתלשל עליהם והיו ספו תמו ונכרתים חלילה וחס, ועל ידי הצדיקי הדור שמקשרים עצמם עימם הם מגינים עליהם...

ויהי בהקהל העדה על משה ואהרן וגו' והנה ממילא מובן איך שחטאו חטא שאין למעלה ממנו, כי צדיק הדור, ובפרט משה רבינו ע"ה רועה נאמן שמסר עצמו על ישראל ומגין עליהם... והם הקהילו עצמם על משה ואהרן לאמר אתם המיתם עם ה', על כן וידבר ה' אל משה לאמר הרומו מתוך העדה - פירש שתרימו עצמכם למעלה מהם ולא תקשרו עצמכם עימם ועל ידי כן ואכלה אותם כרגע שיהיה נפסק מהם חיותם, מאחר שלא יתקשרו עצמם עימם, מידה כנגד מידה כי כן מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה. והנה משה רבנו ואהרן בשמעם דבר זה הבינו מדברי השי"ת שהדבר תלוי בהם ושהוא פותח להם פתח שידעו שעיקר תלוי בהם... ויפלו על פניהם, פירוש כששמעו משה רבנו ואהרן כהן גדול לא רצו לרומם עצמם מהם אדרבה קשרו עצמם עימם יותר כידוע מסוד נפילת אפים והיא לקשר עצמו אפילו עם נשמות הרשעים שבגהנם כדי להעלותם, וזהו ויפלו על פניהם בסוד נפילת אפים.

מקורות לתוכן השיעור: של"ה פרשת קרח, מלבי"ם פרשת קרח, אור התורה להצמח צדק פרשת קרח עמוד תשה. ספרי המהר"ל מפראג: חדושי אגדות בבא קמא טז, ב. באר הגולה באר החמישי. גבורות השם פרק יט. נתיבות עולם נתיב הענוה פרק ד. מגלה עמוקות פרשת קרח. מאור ושמש להרה"ק וכו' רבי קלונימוס קלמן עפשטיין (תלמיד הנועם אלימלך, נפטר ר"ח תמוז תקפ"ג) פרשת קרח.

לעוד ביאורים בנושא, ראה כלי יקר פרשת קרח. פנים יפות פרשת קרח. ועוד.